

Diplomáciai képviselők globális hálózatai, 1817-2015

Dr. Kacziba Péter

Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar,
Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányi Tanszék
egyetemi adjunktus, kacziba.peter@pte.hu

A hálózati megközelítés az 1960-as években jelent meg a nemzetközi folyamatok tanulmányozásában, korai evolúciójára főként a Kurt Lewin neve által fémjelzett harvardi hálózatelemzési iskola, valamint a szociálintropológiában J. Clyde Mitchell és John Barnes nyomán kifejlődő strukturális megközelítés volt hatással. Ezek a strukturális elemzések részletesen vizsgálták az államközpontú nemzetközi rendszer sajátosságait; a kereskedelmi folyamatok hálózati összefüggéseit; az interakciók, tranzakciók és nemzetközi kohéziók tulajdonságait; a szervezeti tagságok következményeit; a regionális klaszterezettséget vagy a szövetségi rendszerek alapvetéseit. Utóbbiak mellett a rendszerszintű megközelítések egyik legfontosabb vonulata, az államok közötti diplomáciai kapcsolatokra fókuszált. A diplomáciai linkek meglétéből, hiányából és jellegéből próbált a nemzetközi rendszerre, a centrális vagy periférikus, továbbá a regionális vagy individuális szereplőkre vonatkozó tulajdonságokat kinyerni.

Jelen kutatás ezek közül a kérdések közül elsősorban a diplomáciai hálózatok szerkezeti felépítésére koncentrált. Az elemzés tárgyát képező 40 hálózat összevetésekor az egyik legszembetűnőbb jellegzetesség a szerkezeti komplexitás folyamatos és fokozatos növekedése volt. A hálózati alkotóelemek számának növekedése azonban nem járt együtt a sűrűség növekedésével, amelynek értéke az elemzett évek során egyetlenegyszer sem haladta meg a $D=0.5$ -öt. Az elemzett példák szintén jellemző tulajdonsága volt az, hogy a relatíve alacsony sűrűségi arányok a meglévő kapcsolatok magas szimmetrikusságával jártak együtt: a vizsgált időszakban a reciprocitás átlagos értéke $r \approx 0.76$ volt. Utóbbi adatok a hálózatokban létrejövő és nem létrejövő kapcsolatok szimmetrikusságára utalnak, azaz, ha létrejött egy kapcsolat, akkor azt többségében viszonzották, ha nem, akkor pedig nem.

A kutatás szintén részletesen elemezte a centralitási adatokat. A fokszám, a köztiség és a közelség centralitás adatainak vizsgálatakor szembetűnő volt Franciaország, Egyesült Királyság, USA, Németország, Olaszország, Oroszország központi szerepe. Ezek a központi szereplők a közösségkeresés során az egyes hálózati alcsoportok között helyezkedtek el, míg a modularitási adatok vizualizálása többé-kevésbé jól visszaadta a földrajzi régiókból következő diplomáciai partnerségek területi rendeződéseit. A vizsgálat szintén kitért a preferenciális kapcsolódás, valamint a diplomáciai partnerség elemzésére. Előbbivel kapcsolatban egyértelmű eredmény, hogy a hálózatokba belépő új államok kapcsolódásai átlagosan valóban a legmagasabb fokszámmal rendelkező centrumokat preferálták. A diplomáciai partnerség vizsgálata az egyes kapcsolódások megjelenésének és fennmaradásának időbeli frekvenciáját elemezte, azaz megkísérelte felvázolni, hogy a kialakuló diadikus párok a 40 mintavételi évből hányban maradtak fenn. Az adatok alapján a hálózatban szereplő 214 állam között kialakuló párok átlagosan 8,01 mintavételi évig maradtak partnerségben, ezt a számot ugyanakkor befolyásolta, hogy az adott állam mikor lépett be a hálózatba.